

N:o 142.

Ank. till Riksd. kansli den 8 maj 1906, kl. 3,30 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm med omnejd.

(R. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 128) af den 20 april 1906 har Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att — med godkännande af ett mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffadt aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordras för köpeskillings erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 4 Saml. 1 Afd. 87 Häft. (N:o 142.)

Ofvanberörda aftal är af följande lydelse:

Kontrakt.

Emellan Kungl. Telegrafstyrelsen, å ena sidan, samt Stockholms Allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Bell telefonaktiebolag, härneda kallade bolagen, å andra sidan, är slutadt följande aftal:

§ 1.

Bolagen försälja till Kungl. Telegrafverket på villkor, detta kontrakt angifver, samtliga sina telefonanläggningar i Stockholm med omnejd att af Kungl. Telegrafverket tillträdas och öfvertagas den 1 juli 1906. Därjämte försäljer Allmänna telefonaktiebolaget till Kungl. Telegrafverket fastigheterna n:is 13 & 14 i kvarteret Åskslaget med adressnummer 28 och 30 vid Malmskillnadsgatan samt 25 och 27 vid Norra Smedjegatan, äfvensom n:is 11 & 12 i samma kvarter med adressnummer 26 vid Malmskillnadsgatan samt 23 vid Norra Smedjegatan, allt Jakobs församling, Stockholm, att af Kungl. Telegrafverket tillträdas den 1 juli 1906.

§ 2.

Köpeskillingen för telefonnäten, sådana de befinnas den 1 juli 1906, beräknas sålunda:

Näten i Stockholm med alla ledningar dubbeltrådiga af koppar- eller fosforbronstråd.

a) Hufvudstationerna vid Malmskillnadsgatan, Svartmangatan och Hornsgatan med växelbord, annan attiralj samt dit indragna abonnentledningar:

4,756 stjärntelefoner mot årspris af	
100 kronor à 480 kronor	kr. 2,282,880: —
1,980 apparater med direkt egen ledning, årspris 80 kronor à 440 kronor	» 871,200: —
10,552 apparater med kombinerad ledning, årspris 60 kronor à 400 kronor	» 4,220,800: —
67 apparater för Allmänna bolagets eget behof à 200 kronor	» 13,400: —
	<hr/>
Transport	kr. 7,388,280: —

	Transport	kr. 7,388,280: —	
3,904 anknjytningar och sidoapparater å 150 kronor	»	585,600: —	
b) Sekundärstationerna Brunkeberg, Östermalm, Kungsholmen, Vasa, Storkyrkan, Maria, Ersta, Tanto och Djurgården med tillbehör:			
13,983 apparater med begränsadt fri samtalsrätt, årspris 36 å 45 kronor jämte afgift för öfversamtal, å 250 kronor	»	3,495,750: —	
58 anknjytningar och sidoapparater å 150 kronor.....	»	8,700: —	11,478,330: —

Landsnätet.

Alla ledningar här likasom i Stock- holm dubbeltrådiga.			
149 stjärntelefoner med direkt led- ning till centralstation i Stockholm å 480 kronor	»	71,520: —	
858 telefonapparater i Uppsala med ledning å 175 kronor.....	»	150,150: —	
1,307 apparater i Norrtälge, Vaxholm, Södertälge, Trosa, Mariefred, Sträng- näs, Enköping, Sigtuna samt Gnesta stationssamhälle å 150 kronor	»	196,050: —	
3,741 telefonapparater å landsbygden med ledningar intill 2 km. längd samt andel i växelstation å 200 kronor.....	»	748,200: —	
2,220 km. abonnentledning bortom 2 km. från centralstationen å 120 kronor.....	»	266,400: —	
263 apparater med anknjyttningslednin- gar i ofvannämnda städer å 100 kronor.....	»	26,300: —	
	Transport	kr. 1,458,620: —	11,478,330: —

	Transport	kr. 1,458,620: —	11,478,330: —
382 telefonapparater med anknypningsledningar å landet å 150 kronor	»	57,300: —	
7,000 km. hufvudledningar af järntråd n:r 11 å 120 kronor	»	840,000 —	
1,600 km. hufvudledningar af järntråd n:o 8, koppartråd, bronstråd eller bimetallisk tråd å 150 kronor	»	240,000: —	
138,354 meter sjökabelledning å 75 öre	»	103,765: 50	
		<u>kr. 2,699,685: 50</u>	
Afgår öfverenskommen rabatt å landsnätet.....	»	640,015: 50	2,059,670: —
			<u>Summa kronor 13,538,000: —</u>

*Reserver:**I nätet inom Stockholm:*

3,514 st. reservklaffar i hufvudstationen vid Malmskillnadsgatan å 60 kronor	kr. 210,840: —	
22,789 km. ännu ej i bruk tagna ledningar i underjordskablar, indragna i cementtrummor, å 65 kronor pr km. dubbeltrådig kopparledning.....	» 1,481,285: —	
	<u>kr. 1,692,125: —</u>	
Afgår öfverenskommen rabatt.....	» 180,375: —	1,511,750: —

I nätet utom Stockholm:

2,250 st. reservklaffar i landsstationer med inledning å 25 kronor	» 56,250: —	
1,025 km. reservledningar i luft- och jordkablar å 60 kronor.....	» 61,500: —	
8,75 km. dubbelledning i sjökabel å 400 kronor pr km.	» 3,500: —	121,250: —
		<u>Summa kronor 1,633,000: —</u>

Skulle värdet af telefont nätet efter de i detta kontrakt angifna å-pris den 1 juli 1906 understiga den här ofvan beräknade summan,

göres motsvarande afdrag. Öfverstiger däremot värdet nämnda dag det här ofvan upptagna, erlägges betalning för öfverskottet beträffande apparater endast beräknadt efter dessas inköpspris samt beträffande ledningar och nummer i växelbord enligt de under rubriken »Reserver» angifna grunder, hvarvid särskildt iakttages, att i nätet inom Stockholm ledning i jordkabel beräknas till kronor 38:78, ledning i sjökabel till 400 kronor och ledning i luftkabel till 30 kronor, allt per kilometer dubbelledning. Vid tillträdet sker äfven justering enligt enahanda grunder af de under rubriken »Reserver» upptagna värden äfvensom af längder och antal.

Utan särskild ersättning öfverlämnas till Kungl. Telegrafverket, hvad af bolagens kabelcementtrummor och kabelrör med en sträcklängd af cirka 24,690 meter och en piplängd af cirka 172,190 meter ännu ej tagits i bruk, äfvensom i Stockholm alla reserver i sjö- och luftkablur samt alla luftreservledningar med nedledningar och tillhörande telefonstativ. Vidare alla föreningslinjer mellan de olika stationerna i Stockholm, motsvarande en dubbeltrådig längd af cirka 2,780 kilometer, alla föreningsbord (15 multipelbord med automatiska afkopplingssignaler) samt reserver (cirka 3,000) i stationerna i Stockholm med undantag af ofvan omnämnda reserver i hufvudstationen, landslinjestationen i Stockholm med 11 växelbord, likasom all annan till näten hörande egendom, som ej i detta kontrakt särskildt upptagits.

§ 3.

Köpeskillingen för fastigheterna utgör:

för egendomen n:is	13 och 14 kvart.	Åskslaget	kr.	1,040,000:	—
»	»	»	11 och 12	»	»	330,000:
						—
						eller tillsammans kronor 1,370,000:
						—

§ 4.

Sådan materiel, som säljarne vid tillträdestiden inköpt eller kontraherat, men som vid samma tid ännu ej användts för anläggningarne, öfvertages till inköpspris.

§ 5.

Säljarne tillhöriga möbler, verktyg och inventarier för telefonaffären lösas af Kungl. Telegrafverket efter värdering.

§ 6.

Alla af någotdera bolaget nu anställda tjänstemän samt andra biträden för anläggningarne eller deras drift, med undantag af öfveringenjören hos Allmänna bolaget samt bolagens styrelsemedlemmar och revisorer, anses från den 1 juli 1906 anställda hos Rikstelefonen med rätt att, så länge de till Kungl. Telegrafstyrelsens belåtenhet fullgöra sina åligganden, åtnjuta samma löneförmåner, som nu tillkomma dem; och skall härvid den del af aflöningen, hvilken utgår som tantième eller annat särskildt arfvode, utgå med samma belopp som för år 1905.

§ 7.

Alla de någotdera bolaget åliggande skyldigheter enligt upprättade abonnemangskontrakt eller enligt aftal om rätt till fäste för telefonledning eller eljest angående telefondriften öfvertagas från den 1 juli 1906 af Kungl. Telegrafverket, som däremot från samma tid tillgodonjuter alla de rättigheter, hvilka enligt samma kontrakt eller aftal tillkomma bolagen eller något af dem.

§ 8.

Allmänna Telefonaktiebolaget afstår från öfverlåtelsedagen från den genom nådiga resolutionen den 1 maj 1891 bolaget meddelade rätt att anordna telefonledningar inom 70-kilometersområdet.

§ 9.

Betalning för de sålda näten likasom för fastigheterna, inventarier, verktyg och möbler skall å dag, som Kungl. Telegrafstyrelsen minst en månad förut meddelar bolagen, erläggas före innevarande års slut med tillägg af ränta efter 4 procent från den 1 juli 1906. Kungl. Telegrafverket äger verkställa likviden genom öfverlämnande åt bolagen till parikurs af Riksgäldskontorets obligationer, ställda att betalas i kronor, pund sterling, francs och tyska riksmark, dock med skyldighet för telegrafverket att ansvara, det bolagen å fordringen erhålla ränta under de första tio åren efter fyra procent och sedermera, tills betalning sker, efter tre och en half procent.

Före tillträdesdagen åligger det säljaren att hafva till Kungl. Telegrafstyrelsen öfverlämnat behöriga åtkomsthandlingar rörande fastigheterna.

Reserverna likvideras kontant med en fjärdedel af beloppet hvarje 2 januari 1907, 1908, 1909 och 1910.

§ 10.

Allmänna bolagets styrelse skall ofördröjligen underställa detta kontrakt samma bolags pröfning, och är kontraktet att anses såsom förfallet, därest det ej godkännes af detta bolag å stämman senast tre veckor härefter.

§ 11.

Detta kontrakt skall jämväl anses till alla delar förfallet, därest icke Kungl. Maj:t och 1906 års Riksdag gilla detsamma.

Af detta kontrakt äro tre lika lydande exemplar upprättade och utväxlade. Stockholm den 8 mars 1906.

(Underskrifter.)

För egen del har föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet anført följande:

»Då telegrafstyrelsen nu för tredje gången framlägger ett förslag till ordnande af telefonförhållandena i Stockholm med omnejd, har styrelsen därtill föranledts af insikten om nödvändigheten att ändra det otillfredsställande tillstånd, som för närvarande råder i detta afseende.

Det är, såsom telegrafstyrelsen äfven framhållit, hufvudsakligen från tre synpunkter behovet af en ändring därutinnan kan sägas hafva tydligast framträdt.

Från allmänhetens synpunkt måste det först betecknas såsom en ständigt kännbar olägenhet af stor innebörd, att rikstelefonnätets abonnenter, hvilkas antal öfverstiger 85,000, icke kunna komma i direkt telefonförbindelse med de enskilda nätens till ett antal af omkring

42,000 uppgående abonnenter. Likväl kan icke ifrågasättas, att telegrafstyrelsen skall återgå till det gamla samtrafikskontraktet, som numera efter det svenska telefonväsendets fullständiga omgestaltning måste betraktas såsom otidsenligt och hvarigenom för öfrigt telegrafstyrelsen skulle själf bidraga till att i hög grad hämma rikstelefonens utveckling i hufvudstaden. Lika litet kan man lägga de enskilda telefonbolagen till last, att icke dessa medgifvit samtrafiksavgiftens bortfallande eller sänkning, då de ansett, att därigenom deras tillvaro äfventyrades.

För telegrafverket hafva vidare genom det nuvarande tillståndet, hvartill hör sammankopplingen af telegrafverkets rätt att nedlägga underjordiska kabelrör i stadens gator med frågan om samtrafikens ordnande mellan statens telefontät och de enskilda, uppstått tekniska svårigheter, som i mån af rikstelefontätets utveckling ökats och nu blifvit så hopade, att de snart faktiskt icke kunna öfvervinnas. Vid sidan af dessa tekniska svårigheter ställer sig den ekonomiska förlust, som åsamkas telegrafverket genom nödvändigheten att fortfarande anlägga luftledningar. Dessa måste nämligen, när förhållandena en gång blifvit ordnade, åter nedtagas och således kostnaderna för dessa ledningars anläggning och rasering betraktas såsom en bortkastad utgift. Men dessförutom har telegrafverket under tiden måst finna sig i att till husägarna betala en årlig ersättning, för hvars oskäligen uppdrivande dessa väl förstätt att begagna sig af telegrafstyrelsens tillfälliga vanmakt.

Slutligen måste från nationalekonomisk synpunkt den nuvarande anordningen med dubbla telefontät öfver samma orter betraktas såsom förkastlig.

Dessa olägenheter, som med de olika nätens utvidgning framträdt med allt större skärpa, göra sig nu gällande i så hög grad, att jag för min del måste ansluta mig till telegrafstyrelsens uppfattning, att någon utväg måste sökas för deras snara undanröjande. Då vidare den år 1904 anlidade nödfallsutvägen med byte statens och de enskilda bolagens abonnenter emellan icke vidare bör ifrågakomma, har jag funnit det af telegrafstyrelsen framlagda förslaget till köp af de enskilda telefontäten vara den lösning af frågan, som synes mest tilltalande. Af frågans föregående behandling i Riksdagen framgår, att det hufvudsakliga skälet, hvarför 1901 års köpeförslag icke af Riksdagen antogs, var det, att detta förslag ansågs vara för dyrt. Det nu föreliggande kontraktsförslaget är byggdt på samma beräkningsgrunder som det sistnämnda, men det har lyckats telegrafstyrelsen efter, såsom det synes,

ganska stora ansträngningar att ej så obetydligt reducera priset. Den jämförelse, som telegrafstyrelsen i sin förevarande framställning uppdragit mellan köpevillkoren år 1902 och nu, visar nämligen

att hvad Stockholmsnäten beträffar medelpriset per apparat nu, till följd af den nya centraltelefonstationens fullbordande, utgör 297 kronor mot 333 (eventuellt 325) kronor enligt 1901 års kontrakt,

att å priset på landsnätet gjorts en nedsättning af öfver 640,000 kronor, hvarigenom medelpriset per apparat nu skulle uppgå till 307 kronor i stället för 439 kronor enligt 1901 års kontrakt, samt

att priset å Stockholmsnätens reservledning i underjordskablar nedsatts från 100 kronor per kilometer dubbelledning år 1901 till 65 kronor, hvarjämte styrelsen å priset i det hela lyckats erhålla en rabatt af tillsammans 180,375 kronor samt betalningsskyldighet endast succesivt under de fyra åren 1907—1910.

Dessa nu erhållna köpevillkor representera en nedsättning i 1901 års köpeskilling af i rundt tal 2,730,000 kronor. För att vinna en ännu exaktare öfverblick af förhållandet mellan de båda förslagen, har uträkning gjorts öfver den köpeskilling, som, därest 1902 års förslag godkändts, skolat erläggas vid tillträdesdagen den 1 januari 1903 med det antal apparater, som nämnda dag verkligen fanns i nätet. Jämförelsen, därvid för fullständighetens skull i bruk varande centralstation å ömse sidor måst medtagas, framgår af följande tabell:

	Medel- inkomst per apparat		1/1 1903			1/7 1906		
	Kronor	öre	Antal app.	Kronor	öre	Antal app.	Kronor	öre
<i>Inom Stockholm:</i>								
Medelpris per apparat 355: 65 ...	57	12	27,140	9,652,328	—	—	—	—
» » » 325: 16 ...	56	52	—	—	—	35,300	11,478,330	—
<i>Utom Stockholm:</i>								
Medelpris per apparat 428: 32 ...	50	16	4,982	2,133,765	—	—	—	—
» » » 307: 41 ...	50	80	—	—	—	6,700	2,059,670	—
<i>Hela nätet:</i>								
Medelpris per apparat 366: 92 ...	56	03	32,122	11,786,093	—	—	—	—
» » » 322: 33 ...	55	60	—	—	—	42,000	13,538,000	—

Häraf framgår, att medelinkomsten per apparat inom Stockholm till följd däraf, att antalet bostadstelefoner ökats proportionsvis mera

än öfriga abonnemang, sjunkit med 1,1 procent, under det inköspriset per apparat sjunkit med 8,6 procent, att medelinkomsten per apparat utom Stockholm stigit med 1,3 procent, under det inköspriset per apparat sjunkit med 28,2 procent, samt att medelinkomsten per apparat för hela nätet sjunkit med 0,8 procent, under det att inköspriset per apparat sjunkit med 12,2 procent.

Jag tillåter mig här erinra om, att de år 1902 utsedda sakkunniga såsom slutresultat af sin utredning funnit, att den redan då ifrågasatta, jämförelsevis icke så obetydligt högre köpeskillingen, beräknad såsom likvid för anläggningskostnaden, angåfve ett billigare pris per abonnentapparat, än hvad motsvarande rikstelefonanläggningar kostat staten, likaledes billigare än de pris, som i utlandet erlagts vid därstädes af statsverket gjorda inköp af privata telefontät, äfvensom billigare än de pris, hvarför enskilda telefontät i Sverige kunnat tidigare af staten förvärfvas; samt att samma köpeskillning, betraktad såsom ett kapital, placeradt i syfte att gifva en tillfredsställande afkastning, måste beräknas redan från början skola lämna en annuitet, tillräcklig till kapitalets fulla förräntning och snabba amortering.

Jag tror, att detta de sakkunnigas omdöme kan i stegrad mån gälla om ifrågavarande lägre köpesumma, helst de enskilda nätens nuvarande beskaffenhet måste anses fullt så tillfredsställande som 1902.

Enligt de uppgifter rörande dessa näts beskaffenhet, som jag ansett mig böra infordra och hvilka genom telegrafstyrelsen kommit mig tillhanda, hafva under åren 1902—1905 vidtagits åtskilliga förbättringar inom dessa nät. Sålunda har det underjordiska Stockholmsnätet utvidgats, så att trumlängden, som vid början af år 1902 utgjorde 21,100 meter med en piplängd af 341,450 meter, vid slutet af år 1905 uppgick till 24,690 meter med en piplängd af 355,000 meter.

Vid 1902 års början voro inom Stockholm af hela linjelängden 24 procent blanka ledningar eller ledningar i luftkablar, hvaremot vid utgången af år 1905 funnos endast 13,7 procent, som ej voro underjordiska.

Då erfarenheten visat, att felaktigheter synnerligen ofta uppstå å den del af abonnentledning, som ligger mellan taknocken i det hus, där abonnenten bor, och fönstret, där ledningen införes till apparaten, har allmänna bolaget under de tre senaste åren på ett flertal ställen anordnat för hela egendomen gemensam centralinledning med blyarmerad kabel till en inom egendomen befintlig centralpunkt, hvarifrån sedan utgrening till abonnenternas apparater sker medelst isolerade innerledningar.

Å allmänna bolagets hufvudstation har under ifrågavarande tidsperiod anordnats ett s. k. hjälpsystem med 20 expeditionsplatser, hvilket kan upptaga de anrop, som vid särskilda tillfällen ej hinna expedieras af den ordinarie telefonisten, och hvarigenom väsentliga fördelar vunnits i snabb expedition. Centralstationen i Vasastaden, till hvilken ingå 3,000 ledningar, är ombyggd så, att den nu arbetar med automatiska signaler.

Äfven i landsnätet har anordnandet af underjordiska kablar fortgått, så att då vid början af år 1902 af hela linjelängden utom Stockholm 8,6 procent utgjordes af underjordiska ledningar, var vid 1905 års slut motsvarande siffra 12,9 procent.

Hvad beträffar de i näten varande apparaterna, har jag inhämtat, att i allmänna bolagets nät såväl inom som utom Stockholm användas uteslutande apparater af aktiebolaget L. M. Ericsson & C:os eller aktiebolaget telefonfabrikens tillverkning. I bellbolagets nät äro jämväl dylika apparater uppsatta hos alla abonnenter med undantag för 600, hos hvilka användas s. k. bellapparater, hvilka dock samtliga äro försedda med kolkornsmikrofoner af samma slag som å de Ericssonska apparaterna, samt i öfrigt af fullgod konstruktion. Under åren 1901—1905 hafva för användande i telefontäten af bolagen inköpts omkring 13,200 nya apparater, hvilket antal således motsvarar de under samma tid nytillkomna abonnenternas. Hvarje apparat, som nedtages hos abonnenterna, undergår å bolagets verkstad besiktning och erforderlig reparation, därvid noga iakttages, att alla slitna delar utbytas och apparaten noggrant justeras, innan den ånyo får utlämnas till uppsättning. Därest apparat i nätet befinnes fungera mindre tillfredsställande, utbytes densamma omedelbart mot annan fullgod och får icke ånyo tagas i bruk, förrän fullständig reparation ägt rum. Vid flytning intages alltid apparaten för tillsyn och eventuell reparation, innan den ånyo uppsättes. Enligt uppgift hafva under de tre sista åren reparerats 17,000 apparater, d. v. s. omkring 6,000 apparater årligen, hvilket vid jämförelse med telegrafverkets reparationer angifver, att underhållet långt ifrån eftersatts.

Af hvad jag sålunda meddelat framgår således, att de enskilda telefontäten icke blott befinna sig i samma, af 1902 års sakkunniga såsom fullgodt vitsordade skick, utan äfven, med afseende å det synnerligen stora företräde, underjordiska kabledningar äga framför luftledningar, blifvit i ganska afsevärd grad förbättrade.

Med hänsyn därtill och då, såsom jag förut framhållit, köpeskillingen blifvit i jämförelse med 1901 års förslag nedsatt med ett icke

obetydligt belopp, förefaller mig det nu ifrågasatta köpet af de enskilda bolagens nät vara för staten fördelaktigt.

Beträffande de i köpekontraktet jämväl upptagna fastigheterna är priset för de jämväl i 1901 års förslag ingående egendomarna n:r 13 och 14 i kvarteret Åskslaget beräknadt till fastigheternas år 1900 bokförda värde, jämte hvad bolaget visat sig hafva efter ingången af år 1901 kontant utbetalt för fullbordande af egendomarnas bebyggande. Då särskildt den ena fastigheten af bolaget förvärfvats på en tid, då såväl tomtvärdet som byggnadskostnaderna varit betydligt lägre än nu, samt fastigheterna efter sakkunnig besiktning befunnits väl underhållna och i godt stånd, kan någon anmärkning mot köpeskillingen för dem icke med fog göras.

De skäl, som telegrafstyrelsen anfört för förvärfvandet redan nu af de närgränsande fastigheterna n:r 11 och 12 i kvarteret Åskslaget, synas mig i och för sig vara välgrundade och vinna obetingadt i styrka med hänsyn till det jämförelsevis billiga pris för dessa fastigheter, hvarom telegrafstyrelsen slutligen lyckats träffa öfverenskommelse. I betraktande af deras läge och nu gällande tomtpriser i närheten måste nämligen deras öfvertagande för endast taxeringsvärdet anses vara för staten mycket förmånligt.

I sammanhang med fastigheternas öfvertagande anser jag mig böra omnämna, att, efter hvad jag inhämtat, för telegrafverket skulle genom deras disponerande komma att besparas hvad som nu utbetalas i hyror för lokaler till rikstelefonbyrån, linjedistriktsbyrån och hufvudförrådet med ett sammanlagdt årligt belopp af 9,150 kronor.

För bedömande af den ifrågasatta affärens räntabilitet i statens hand, äfvensom möjligheten för telegrafverket att under sedvanlig tjuguarig amorteringstid förränta och återbetala det för affärens avslutande erforderliga lånebeloppet, har telegrafstyrelsen uppgjort detaljerade beräkningar, som synas mig vara gjorda med all nödig förtänksamhet och försiktighet. Resultatet visar en nettobehållning på köpeskillingen af 7,25 procent och ställer utom allt tvifvel, att det nedlagda kapitalet skall kunna till fullo återbetalas inom tjuguar. Jag har icke heller kunnat finna någon erinran att göra mot dessa beräkningar. I stället torde böra särskildt beaktas, att telegrafstyrelsen i desamma icke tillgodoräknat sig de besparingar i utgifter, som måste uppkomma genom statens öfvertagande af de enskilda näten och den därigenom möjliggjorda gemensamheten i förvaltning. Dessa besparingar uppgå likväl till ett rätt betydligt belopp. Efter hvad genom en i sådant afseende nu företagen undersökning kan beräknas, skulle dylika besparingar

kunna göras dels beträffande personalen å nummerbyrån, katalogen m. m. med 10,560 kronor, å landsstationerna med 2,500 kronor, för telefonombud med 30,000 kronor och för linjebefäl, förmän m. m. med 39,590 kronor eller tillhopa 82,650 kronor, dels i hyror med, såsom jag förut angifvit, 9,150 kronor, dels ock i kostnaderna för katalogens redigering, tryckning, inbindning m. m. med 17,600 kronor, allt för år. Till dessa poster, tillhopa 109,400 kronor, komma dock ytterligare bolagets utgifter för arfvoden åt verkställande direktör, styrelse och revisorer samt för utskylder med tillhopa något öfver 80,000 kronor. Således kan i själfva verket å utgiftssidan beräknas en årlig minskning med närmare 200,000 kronor, hvilket belopp ännu mera säkerställer telegrafstyrelsens kalkyler.

Likaledes anser jag mig böra betona, att telegrafstyrelsen, ehuru de enskilda bolagens abonnemangsantal ökats med omkring 2,600 stycken om året, i sin amorteringskalkyl icke medtagit denna alltjämt fortgående utvidgning af näten, utan styrelsen har så till vida bibehållit den vid tillträdesdagen beräknade abonnentstammen af 42,000 abonnenter, att endast de till ett antal af 3,000 antagna s. k. dubbelabonnenter, som väntas skola afgå, beräknats blifva under de två första åren ersatta af ett lika antal nytillkomna abonnenter och i öfrigt nytillkomna abonnenter medräknats endast i den mån de behöfvas för att fylla platserna efter afgående abonnenter.

Ehuru frågan om dubbelabonnemangen i sig själf knappast torde vara af någon stor betydelse, tillåter jag mig här något beröra densamma, enär den synes hafva blifvit af allmänheten i viss mån uppmärksammas. Telegrafstyrelsens beräkning, att af 6,300 nuvarande dubbelabonnemang 3,000 skulle efter sammanslagningen upphöra, kan icke anses vara för sangvinisk, då i allmänhet dessa slags abonnenter torde komma att finna det obekvämt att, oafsedt fri samtrafik, afstå från den ena af de båda apparaterna. För öfrigt kan ett godt stöd för denna uppfattning hämtas af erfarenheten från Göteborg, som i detta afseende erbjuder den närmaste jämförelsen. Då telegrafverket inköpte allmänna telefonföreningens nät därstädes, var det af 620 dubbelabonnenter endast 28, som upphörde att hafva dubbla apparater. Köpekillingen för ledningarna till de dubbelabonnenter, som komma att åtnöjas med endast en apparat, är emellertid i alla fall icke bortkastad, ty ledningarna, apparaterna och klaffarna i växelborden finnas kvar. När en dubbelabonment slutar, flyttas apparaten till en nytillkommen abonnent, och därför har ock i styrelsens kalkyl upptagits kostnaden för sådan flyttning.

Då jag för min del anser den mycket omordade konkurrensen i allmänhet icke äga någon afgörande betydelse för statens sätt att behörigen fullgöra sina funktioner, kan jag här så mycket hellre lämna frågan därom å sido, som telegrafstyrelsen i sin verksamhet äfven på områden, där all konkurrens ständigt varit utesluten, icke visat någon benägenhet vare sig att åsidosätta den trafikerande allmänhetens skäliga fordringar eller att försöka höja de i jämförelse med förhållandet i andra länder betydligt låga afgifterna.

I afseende på de förändrade förhållanden, som det ifrågasatta öfvertagandet af de enskilda telefönnäten skulle medföra, torde jag här få nämna, att meningen är, att, samtidigt med tillträdet, alla abonnenter i båda näten skola erhålla afgiftsfri samtrafik. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, att, då abonnemangsafgifterna växla mellan så vidt skilda belopp, som här är fallet, den stora förmån, som den fria samtrafiken erbjuder, rättvisligen borde tillkomma företrädesvis de abonnenter, hvilka erlade de högre årsafgifterna, men det synes från synpunkten af önskvärdheten att vinna enhetlighet och system i förhållandena vara obetingadt lämpligast, att vid samlandet i statens hand af hela det svenska telefönnätet alla dess abonnenter tillerkännas enahanda förmåner i afseende på rätt till förbindelse med hvarandra. Ur samma synpunkt och då för öfrigt köpet är grundadt på de af bolagen hittills använda afgifterna, torde dessa böra bibehållas och efter hand tillämpas äfven på nuvarande rikstelefonabonnenter. Allteftersom telefonen trängt in i vidare kretsar hos den stora allmänheten, har nämligen mera tydligt framträdt den stora olikheten i behovet af dess användande. Det kan då icke längre anses rättvist, att t. ex. en privatperson för sina jämförelsevis få samtal får vidkännas samma årsavgift som affärsmannen, hvars kontorstelefon upprepade gånger dagligen tager expeditionen i anspråk. Att uppgöra en för alla växlande förhållanden fullt exakt abonnemangsskala är dock icke möjligt. Emellertid hafva de af telefonbolagen under en lång tid tillämpade olika afgifterna visat sig synnerligen väl träffa allmänhetens olika behof i detta afseende, såsom beredande en hvar tillfälle att mellan flera välja det slags telefonabonnemang, som bäst motsvarar hans förhållanden. Dessa årsavgifter — 36 eller 60 kronor för bostadsabonnemang och 45 eller 80 (100) kronor för affärsabonnemang — hålla sig äfven å ömse sidor om rikstelefonens för alla abonnemang lika medelavgift 50 kronor. Efter sammanslagningen af näten skulle således rikstelefonabonnenterna äga att, allt efter som deras kontrakt utlöpa, teckna nya kontrakt på bo-

lagens nuvarande villkor. Någon skyldighet härtill skulle således icke uppställas såsom förutsättning för erhållande af afgiftsfri samtrafik. Ej heller skulle de få rätt att före kontraktstidens utgång öfvergå till ett förmånligare abonnemang enligt de nya villkoren, enär samtrafiken måste betraktas såsom ett utom kontraktet medgifvet tillägg i förmåner.

För dubbelabbonnenterna skulle dock göras det undantag, att rikstelefonkontraktet finge, därest detsamma gällt i tre kalenderår, upphöra vid årets slut.

Genom ett antagande af föreliggande köpekontrakt skulle den nu förefintliga, i många afseenden synnerligen besvärande dualismen inom hufvudstadens telefonförhållanden nå ett slut, som allmänhetens helt naturliga intressen länge gjort önskligt och på samma gång statsekonomiska hänsyn påkalla. På grund häraf och då de öfverenskomna köpevillkoren, i sig själfva förmånliga för statsverket, innebära ett billigare pris än förut föreslagna, finner jag mig hafva grundad anledning att tillstyrka Kungl. Maj:t att godkänna det nu underställda kontraktet.

För köpeskillingens gäldande förutsättes, att telegrafverket beredes lån af statsmedel. Det är således här fråga om en länk i det system, som redan länge följts inom statstelefonens område, eller att staten genom amorteringslån åt telegrafverket befrämjar telefonväsendets enhetliga utveckling. Lånebeloppet är i detta fall visserligen af en mera betydande storlek, men å andra sidan äro de fördelar, som genom köpet beredas såväl allmänheten som telegrafverket, i motsvarande mån afsevärda, hvarjämte det ej råder tvifvel därom, att telegrafstyrelsen skall kunna på den för telegrafverkets nyaste lån fastställda amorteringstiden af tjugu år återbetala det erhållna lånebeloppet.

I likhet med fullmäktige i riksgäldskontoret anser jag det lämpligt, att åt desse lämnas öppet att framdeles efter föreliggande omständigheter afgöra, hvilkendera af de alternativa formerna för likviden — kontant eller genom öfverlämnande af riksgäldskontorets obligationer — bör väljas, äfvensom att, inom den begränsning kontraktet medgifver, bestämma tidpunkten för likvidens verkställande.»

De skäl, som anförts till stöd för det nu föreslagna inköpet, hafva syntes utskottet öfvertygande. Olägenheterna af det nuvarande tillståndet med utbredning af dubbla telefontät i Stockholm och dess omgif-

ningar hafva, i mån som näten tillväxt, framträdt allt skarpare, och det måste synas mer och mer angeläget, att dessa samfärdsmedel med det snaraste ordnas på ett sätt, som ej blott bättre än det nuvarande tillgodoser den telefonerande allmänhetens intressen, utan äfven ur teknisk och nationalekonomisk synpunkt är mera tillfredsställande. De stora olägenheter och brister, som i berörda hänseenden äro förenade med de rådande telefonförhållandena i hufvudstaden med omnejd, hafva närmare påvisats af telegrafstyrelsen och departementschefen. Utskottet vill här särskildt framhålla den nationalekonomiska förlust till ej ringa belopp, som förorsakas genom de många af nuvarande förhållanden betingade, men eljest obehöfliga dubbla telefonledningarna i kabel och på stolpar, de dubbla stationerna med betjäning samt de skilda förvaltningarna jämte en mångfald härmed sammanhängande utgifter, som vid ett enhetligt ordnande af telefonväsendet skulle kunna väsentligt minskas.

Den bästa utvägen för lösning af denna fråga synes utskottet otvifvelaktigt vara, att staten genom köp förvärfvar de enskilda telefonnäten. Med afseende härå och då på ett, såvidt utskottet kunnat finna, fullt tillförlitligt sätt blifvit ådagalagdt, att den köpeskillning, som betingats i den nu förslagsvis träffade uppgörelsen, skulle kunna af telegrafverket förräntas och återbetalas inom en jämförelsevis kort tid, anser sig utskottet hafva giltiga skäl tillstyrka godkännande af det föreliggande köpeaftalet.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen — med godkännande af det mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffade aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — må bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordras för köpeskillningens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så

att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Stockholm den 8 maj 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

af herrar *F. E. Pettersson*, grefve *K. A. Posse*, *K. E. Bohnstedt*, *P. Pehrson*, *S. O. Nylander*, *A. Wiklund*, *J. A. Sjö*, *C. G. Johansson*, *G. Lindgren*, *O. Anderson* och *C. J. Ödman*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr *K. Starbäck* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
